

dosarul nr.2ra-2263/18

prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Fălești (I. Pâcaleu)

instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu)

DECIZIE

19 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Tamara Chișca-Doneva
Victor Burduh
Nina Vascan

examinând recursul declarat de Țurcanu Fiodor,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țurcanu Fiodor împotriva lui Costeniuc Anatoli, Țurcanu (Costeniuc) Nina, Iurcișin (Costeniuc) Natalia, intervenient accesoriu Ivanov Aureliu, cu privire la revocarea contractului de donație, recunoașterea bunului proprietate comună în devălmășie a soților, declararea nulității contractului de donație, recunoașterea dreptului de proprietate asupra cotei-părți din bunul comun și partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților,

împotriva deciziei din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți prin care s-a respins apelul declarat de Țurcanu Fiodor și s-a menținut hotărârea din 01 decembrie 2017 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești,

c o n s t a t ă :

La 09 aprilie 2014, Țurcanu Fiodor a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Costeniuc Anatoli cu privire la revocarea contractului de donație.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a invocat că, în data de 04 aprilie 2008, a întocmit contractul de donație sub nr. 3966, prin care i-a donat lui Costeniuc Anatoli bunul imobil lit.1.0, care constituie teren pentru construcții cu suprafața de 0,2659 ha, înregistrat sub numărul cadastralXXXXX, bunul imobil lit. 1.1, ce constituie casa de locuit individuală cu suprafața de 46,0 m.p., înregistrat sub numărul cadastral XXXXXși bunul imobil lit.1.2, ce constituie construcție accesorie cu suprafața de 25,9 m.p., înregistrată sub numărul cadastral XXXXX

La fel, în data de 04 aprilie 2008, a întocmit un alt contract de donație, prin care i-a donat lui Costeniuc Anatoli terenul agricol cu suprafața de 1.7741 ha, înregistrat sub numărul cadastralXXXXX.

A notat reclamantul că, după desfacerea primei căsătorii, s-a aflat în concubinaj cu Costeniuc Nina (mama lui Costeniuc Anatoli), timp de 20 de ani. Pe parcursul perioadei de concubinaj au avut o gospodărie comună în s. Reuțel, r-nul Fălești. Costeniuc Nina, în anul 2008 i-a propus să-i doneze fiului ei născut în perioada primei căsătorii, bunurile imobile menționate, sub condiția legalizării relațiilor dintre ei. Însă, după perfectarea

contractelor de donație și înregistrarea căsătoriei, relațiile dintre ei s-au înrăutățit, dânsul a fost trimis să locuiască în s.Pîrlița, r-nul Fălești.

A indicat reclamantul că, în urma relațiilor ostile create între membrii familiei, pârâtul Costeniuc Anatoli i-a vândut lui Ivanov Aureliu cota de teren agricol din s.Pîrlița, r-nul Fălești, care i-a fost donată. Prin urmare, a opinat reclamantul că, în urma acțiunilor ilegale ale pârâtului, a rămas fără posibilitatea de a se întreține.

Totodată, a menționat că în anul 2012, Costeniuc Anatoli și Țurcanu (Costeniuc) Nina au depus acțiuni de înjosire și deposedare a sa de bunurile personale, care se aflau în s. Pîrlița, r-nul Fălești, dânsul a fost nevoit să depună o acțiune privind rezoluțiunea contractelor de donație.

În drept, și-a întemeiat cerințele pe dispozițiile art.835 din Codul civil, art.166, 167,174 din Codul de procedură civilă și a solicitat revocarea contractului de donație nr. 3966 din 04 aprilie 2008.

Prin încheierea din 13 mai 2014 a Judecătoriei Fălești s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu de partea pârâtului Ivanov Aureliu.

La 29 august 2014, Turcanu Fiodor a depus cerere de chemare în judecată suplimentară împotriva Ninei Turcanu (Costeniuc) și Nataliei Costeniuc (Iurcișin), prin care a solicitat recunoașterea bunurilor imobile, terenuri înregistrate sub nr. cadastrale XXXXXXdrept bunuri proprietate în devălmășie.

La fel, a solicitat partajarea acestor terenuri între Țurcanu Fiodor și Țurcanu (Costeniuc) Nina în cote ideale a câte 1/2 cotă-parte, partajarea în cote-părți egale a bunurilor mobile amplasate în gospodăria înregistrată pe numele Nataliei Costeniuc din s. Reuțel, r-nul Fălești, recunoașterea dreptului de proprietate asupra 1/2 cotă-parte din terenul înregistrat sub cu nr. cadastralXXXXX, casa individuală de locuit, înregistrată sub nr. cadastral XXXXXși construcția accesorie înregistrată sub nr. XXXXXînregistrate pe numele Nataliei Costeniuc.

Totodată, a solicitat constatarea nulității absolute a contractului de donație, înregistrat sub nr.183 din 03 octombrie 2005 prin care Țurcanu (Costeniuc) Nina a donat fiicei sale Costeniuc (Iurcișin) Natalia terenul înregistrat sub nr. cadastralXXXXX, casa individuală înregistrată sub nr. cadastral XXXXXși construcția accesorie înregistrată sub nr. cadastralXXXXX.

În motivarea cererii suplimentare, reclamantul a reiterat argumentele expuse în cererea inițială și totodată a menționat că în gospodăria din s. Pîrlița, în perioada concubinării cu pârâta nu au efectuat lucrări de reamenajare și reconstrucție a casei, deoarece toate mijloacele financiare au fost investite în casa de locuit din s. Răuțel. Însă, după finisarea casei de locuit din s. Răuțel, pârâta l-a convins că fiica sa Costeniuc (Iurcișin) Natalia nu are unde locui și și-ar dori să rămână în casa reconstruită din s. Răuțel până își va găsi alt domiciliu. Totodată, concubina sa, și-a dat acordul la înregistrarea căsătoriei cu reclamantul.

A menționat reclamantul că, după înregistrarea căsătoriei, fiul vitreg Costeniuc Anatolie, a început să-l înjosească, să-l amenințe cu răfuiala fizica și împreună cu soția sa, au dus toate lucrurile (proprietatea lor comună) în s. Răuțel, unde ulterior a plecat Țurcan Nina.

Potrivit datelor din Registrul bunurilor imobile, pe numele Ninei Țurcanu au fost înregistrare trei terenuri amplasate în s. Reuțel r-nul Fălești, înregistrate sub numerele cadastrale XXXXXcu suprafața de 0,3598 ha, XXXXXcu suprafața de 0,1799 ha și XXXXX cu suprafața de 0,1418 ha.

În opinia reclamantului, Țurcanu (Costeniuc) Nina intenționat a evitat înregistrarea căsătoriei cu el, în perioada când au început a duce o gospodărie comună, cu scop de a scoate bunurile dobândite în timpul concubinajului din regimul bunurilor proprietate comună în devălmășie, considerent din care a solicitat a recunoaște drept bunuri proprietate în devălmășie (bunurile imobile menționate) și partajarea acestora în cote ideale.

Potrivit datelor din Registrul bunurilor imobile, casa de locuit din s. Reuțel r-nul Fălești a fost dată în exploatare în anul 2005 și tot atunci în data de 03 octombrie 2005, a fost perfectat contractul de donație în urma căruia bunurile imobile înregistrate sub numerele cadastrale XXXXX au trecut în proprietatea Nataliei Costeniuc (fiica pârâtei).

Astfel, a susținut reclamantul că la construcția și întreținerea bunurilor imobile donate Nataliei Costeniuc (Iurcișin) de către mama sa, a contribuit financiar în perioada când au locuit împreună.

Prin urmare, în opinia reclamantului, bunurile donate constituie proprietatea în devălmășie a foștilor soți, iar fosta soție Țurcanu (Costeniuc) Nina urma să-i solicite acordul la donarea bunurilor dobândite împreună.

În drept, și-a întemeiat cerințele pe dispozițiile art.19,20, 25,26, 74, 76 din Codul familiei, art.366, 370, 371,373,1339,1341 din Cod civil și a solicitat admiterea cererii suplimentare în sensul invocat.

Prin cererea ce concretizare a cerințelor din 10 iulie 2017, Țurcanu Fiodor a solicitat partajarea proprietății comune în devălmășie prin atribuirea în natură Ninei Costeniuc a bunului imobil înregistrat sub nr. cadastral XXXXX, situat în s. Răuțel r-nul Fălești, cu încasarea din contul ei în beneficiul dânsului a sultei în mărime de 86 028 de lei.

Prin hotărârea din 01 decembrie 2017 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești cererea de chemare în judecată depusă de Țurcanu Fiodor s-a respins.

Prin decizia din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți s-a respins apelul declarat de Țurcanu Fiodor și s-a menținut hotărârea din 01 decembrie 2017 a Judecătoriei Bălți, sediul Fălești.

La 03 septembrie 2018 Țurcanu Fiodor a declarat recurs, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată depusă, să fie admisă integral.

În susținerea recursului declarat, recurentul a notat că soluțiile instanțelor judecătorești sunt neîntemeiate, fapt ce rezultă din nedeterminarea naturii juridice a obiectului litigiului, criteriu care presupune prin sine lămurirea corectă și certă a situației de fapt și de drept.

De asemenea, a susținut că instanța de apel examinând apelul a trecut în mod superficial argumentele invocate de către apelant-recurent și materialul probator anexat la materialele cauzei, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului sub toate aspectele, în raport cu legislația ce guvernează litigiul în cauză.

Prin referința depusă în data de 13 noiembrie 2018, Costeniuc Anatoli a menționat că recursul înaintat de Țurcanu Fiodor, conține obiecțiile de fapt și de drept care deja au constituit obiect de studiere și verificare de către instanțele ierarhic inferioare, primind o apreciere corespunzătoare, temei din care a solicitat a fi considerat inadmisibil.

Prin încheierea 05 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Țurcanu Fiodor împotriva deciziei din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți a fost considerat admisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ

lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de Țurcanu Fiodor urmează a fi admis, cu casarea deciziei din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

Potrivit art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

La caz, se constată că Țurcanu Fiodor a depus cerere de chemare în judecată prin care a solicitat revocarea contractului de donație din 04 aprilie 2008, recunoașterea bunurilor imobile, terenuri înregistrate sub nr. cadastrale XXXXXX drept bunuri proprietate în devălmășie, partajarea acestor terenuri între Țurcanu Fiodor și Țurcanu (Costeniuc) Nina în cote ideale a câte 1/2 cotă-parte, partajarea în cote-părți egale a bunurilor mobile amplasate în gospodăria înregistrată pe numele Nataliei Costeniuc din s. Reuțel, r-nul Fălești, recunoașterea dreptului de proprietate asupra 1/2 cotă-parte din terenul înregistrat sub cu nr. cadastral XXXXXX, casa individuală de locuit, înregistrată sub nr. cadastral XXXXXX și construcția accesorie înregistrată sub nr XXXXXX bunuri aflate în s. Reuțel r-nul Fălești, înregistrate pe numele Nataliei Costeniuc, constatarea nulității absolute a contractului de donație, înregistrat sub nr.183 din 03 octombrie 2005 și partajarea proprietății comune în devălmășie prin atribuirea în natură Ninei Costeniuc a bunului imobil înregistrat sub nr. cadastral XXXXXX situat în s. Răuțel r-nul Fălești, cu încasarea din contul ei în beneficiul dânsului a sultei în mărime de 86 028 de lei.

Judecătoria Bălți, sediul Fălești prin hotărârea din 01 decembrie 2017 a respins cererea de chemare în judecată depusă de Țurcanu Fiodor, soluție menținută prin decizia din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit constată prematură concluzia instanței de apel, din considerentele ce preced.

Conform art. 20 alin. (1)-(4) din Codul familiei, bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei aparțin ambilor cu drept de proprietate în devălmășie, conform legislației. Sunt proprietate în devălmășie bunurile procurate din contul: a) veniturilor obținute de fiecare dintre soți din activitatea de muncă, activitatea de întreprinzător, activitatea intelectuală; b) premiilor, indemnizațiilor și altor plăți, cu excepția celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.); c) altor mijloace comune. Sunt proprietate în devălmășie a soților bunurile mobile și imobile, valorile mobiliare, depunerile și cotele de participație în capitalul social din instituțiile financiare sau societățile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum și alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, chiar dacă sunt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți.

Dreptul la proprietate în devălmășie se extinde și asupra soțului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educația copiilor sau din alte motive temeinice.

Potrivit art. 21 alin. (1) din Codul familiei, soții, de comun acord, posedă, folosesc și dispun de bunurile comune.

Potrivit materialului probator, Țurcanu Fiodor s-a aflat în concubinaj timp de 15 ani și apoi a încheiat căsătoria cu Costeniuc Nina în data de 11 iunie 2008 la Primăria satului

Pîrlița, r-nul Fălești, înregistrată sub nr. 7, iar în data de 09 iunie 2014 prin hotărârea Judecătorei Fălești, căsătoria a fost desfăcută (f.88, V. I).

Totodată, potrivit depozițiilor martorilor Bumbac Nicolae, Șoronga Mihail, Burduja Mihai și Gorea Mihail (f.d.185-189 V. I), atât în perioada concubinajului cât și-n perioada căsătoriei cu Țurcanu Nina, Țurcanu Fiodor a efectuat lucrări de construcție și îmbunătățire a imobilului aflat în s. Răuțel, r-nul Fălești.

Raportul de expertiză judiciară nr. 197 din 03 aprilie 2017, emis de Centru Național de Expertize Judiciare, atestă faptul că construirea casei de locuit din s. Răuțel, r-nul Fălești a început în anul 1992 (nr. cadastralXXXXX), iar finalizarea acesteia și a construcțiilor accesorii a avut loc în anul 2005.

Prin urmare, instanța de apel a omis să elucideze unele aspecte importante ale cauzei, și anume să determine aportul concret al Ninei Țurcan și a lui Fiodor Țurcan adus la îmbunătățirea bunurilor imobile din s. Reuțel, r-nul Fălești, în perioada concubinajului (până la încheierea căsătoriei - 11 iunie 2008), și după înregistrarea căsătoriei, chiar dacă nu există acte de achiziție păstrate sau în conținutul lor se regăsește o singură persoană.

La caz, relația de concubinaj a Ninei Costeniuc și Fiodor Țurcanu până la încheierea căsătoriei (11 iunie 2008) poate fi tratată ca o familie în sensul art. 8 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și corespunzător în sensul art. 9 din Codul familiei, întrucât aceștia și-au păstrat domiciliul comun (s. Pîrlița, r-nul Fălești), au avut grijă de copii Costeniuc Anatoli și Costeniuc Natalia, l-au asigurat material pe Costeniuc Anatoli (prin contractul de donație din 04 aprilie 2008), s-au manifestat în societate ca o veritabilă familie și au dus o gospodărie comună.

Totodată, art. 344 alin. (2) din Codul civil permite nașterea proprietății comune în devălmășie în urma relațiilor de concubinaj, deoarece concubinii prin aport comun dobândesc bunuri, așa cum au recunoscut atât recurentul cât și intimata pe parcursul examinării cauzei că pe parcursul a 15 ani, locuind în s. Pîrlița au contribuit financiar la îmbunătățirea imobililor din s. Reuțel, r-nul Fălești.

Succesiv, Colegiul constată că cerința reclamantului - recurentului privind recunoașterea dreptului de proprietate asupra $\frac{1}{2}$ cotă - parte din bunurile imobile înregistrate sub nr. cadastrale XXXXX înregistrate pe numele Ninei Costeniuc, a fost neîntemeiat respinsă de către instanțele ierarhic inferioare, ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție. Or, dreptul de proprietate este în principiu imprescriptibil sub aspect extinctiv. Acest caracter rezultă din perpetuitatea dreptului de proprietate care atrage după sine și imprescriptibilitatea acțiunii care îl apără.

În această ordine de idei, coroborând normele legale precitate la circumstanțele speței, instanța de recurs conchide că, instanța de apel nu a efectuat o cercetare multiaspectuală a circumstanțelor necesare pentru justa soluționare a cauzei și nu a stabilit corect cadrul legal aplicabil speței.

Or, în conformitate cu prevederile art. 373 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii nemotivate și nu a elucidat toate circumstanțele pertinente speței, iar lichidarea

acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Țurcan Fiodor și casării deciziei din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, cu restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată cu respectarea normelor de drept material și procedural pertinente speței, precum și cercetarea multiaspectuală a suportului probator.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Țurcanu Fiodor.

Se casează integral decizia din 24 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țurcanu Fiodor împotriva lui Costeniuc Anatoli, Țurcanu (Costeniuc) Nina, Iurcișin (Costeniuc) Natalia, intervenient accesoriu Ivanov Aureliu, cu privire la revocarea contractului de donație, recunoașterea bunului proprietate comună în devălmășie a soților, declararea nulității contractului de donație, recunoașterea dreptului de proprietate asupra cotei-părți din bunul comun și partajarea bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților.

Se trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Valeriu Doagă

Svetlana Filincova

Tamara Chișca-Doneva

Victor Burduh

Nina Vascan